

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2018, sp. zn. 3 Tdo 966/2018, ECLI:CZ:NS:2018:3.TDO.966.2018.1

Číslo: 33/2019

Právní věta: Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. naplňuje i vedení trestního stíhání poté, co odvolací soud nesprávně nezamítl opožděně podané odvolání podle § 253 odst. 1 tr. ř., ale zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.10.2018

Spisová značka: 3 Tdo 966/2018

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Důvod dovolání, Řízení o odvolání, že bylo vedeno trestní stíhání

Předpisy: § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.
§ 253 odst. 1 tr. ř.
§ 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podanému v neprospěch obviněného V. K. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 3. 2018, sp. zn. 7 To 34/2018, usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, a rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 10 T 129/2013, a Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 10 T 129/2013, byl obviněný V. K. podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby pro skutek, kterého se měl dopustit tím, že společně po předchozí vzájemné domluvě s T. T., o němž je rozhodováno samostatně, dne 30. 10. 2012 v době kolem 18:50 hodin na ul. XY v XY vešli do prodejny Albert, kde obžalovaný V. K. zabavil pokladní V. K. obsluhující pokladnu u informací prodejny, přičemž si stoupl tak, aby jmenovaná neviděla na další pokladny v prodejně, zatímco T. T. za užití shodného klíče odemknul uzamčené zásuvky pokladen č. 1 a č. 3, které nebyly obsazeny zaměstnanci prodejny, a odcizil z pokladny č. 3 finanční hotovost 16 000 Kč a z pokladny č. 1 finanční hotovost 31 500 Kč a stravenky v celkové hodnotě 2 735 Kč, načež z místa činu odešli, čímž společnosti Ahold Czech Republic, a. s., způsobili škodu ve výši 50 235 Kč, a

v němž byl spatřován přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „tr. zákoník“), neboť nebylo prokázáno, že tento skutek spáchal obviněný.

2. Proti rozsudku Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 10 T 129/2013, podal státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Jihlavě odvolání, které směřoval do výroku o vině v neprospěch obviněného. O odvolání rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 29. 3. 2018, sp. zn. 7 To 34/2018, a to tak, že podle § 256 tr. ř. odvolání zamítl.

II.

Dovolání

3. Proti usnesení odvolacího soudu podal dovolání nejvyšší státní zástupce, a to v neprospěch obviněného, přičemž uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., neboť proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřipustné.

4. Poté, co nejvyšší státní zástupce zrekapituloval dosavadní průběh řízení a rozhodnutí soudů obou stupňů, uvedl, že nepřipustnost trestního stíhání je dána tím, že ve věci bylo původně rozhodnuto rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 10 T 129/2013, přičemž obviněný byl shledán vinným a byl mu uložen trest. Obviněný rozsudek převzal dne 14. 2. 2014 a následně dne 25. 2. 2014 podal odvolání, tedy nikoli ve lhůtě stanovené v § 248 odst. 1 tr. ř. Odvolání mělo být odvolacím soudem zamítnuto jako opožděné podle § 253 odst. 1 tr. ř. Krajský soud v Brně však přesto uplatněný řádný opravný prostředek obviněného věcně projednal a rozhodl o něm usnesením ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, tím způsobem, že podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně. Soudu prvního stupně vytkl, že v průběhu hlavního líčení poté, co vyslechl svědky, četl také se souhlasem stran úřední záznamy o podaných vysvětleních, ze kterých vycházel při rozhodování o vině, což shledal jako procesně nepřipustný postup. V rámci nového projednání věci byl obviněný V. K. podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že dříve přisouzený skutek spáchal. Odvolání státního zástupce proti zprošťujícímu rozsudku potom bylo dovoláním napadeným usnesením zamítnuto. Je tedy zjevné, že rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 10 T 129/2013, nabyl dne 25. 2. 2014 právní moci a stal se rovněž vykonatelným v souladu s § 139 odst. 1 písm. b) bod aa) tr. ř. Formální právní moc, tedy nezměnitelnost rozhodnutí, spočívá v tom, že již nelze pokračovat v určitém řízení, v němž bylo rozhodnutí vydáno, a není možné dosáhnout tak jiného rozhodnutí o téže otázce. Závaznost rozhodnutí, tzv. materiální právní moc, pak znamená, že věc je rozřešena nejen konečným, ale i závazným způsobem a nemůže být předmětem opětovného projednávání ani v jiném řízení (překážka věci rozhodnuté). Tato zásada je trestním řádem formulována v podobě zásady ne bis in idem, která znamená, že nikdo nemůže být opětovně stíhán pro týž skutek, pro nějž byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby nebo o němž bylo pravomocně rozhodnuto jiným meritorním rozhodnutím, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Jde o rozvedení ústavně zaručeného práva podle § 40 odst. 5 Listiny základních práva svobod.

5. S ohledem na výše uvedené proto nejvyšší státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 3. 2018, sp. zn. 7 To 34/2018, stejně tak jako řízení, které vydání tohoto rozhodnutí předcházelo po nabytí právní moci rozsudku Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 10 T 129/2013, tedy zejména usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, a rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 10 T 129/2013, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k

níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, s tím, že další rozhodnutí ve věci činit netřeba.

III.

Přípustnost dovolání

6. Nejvyšší soud jako soud dovolací nejdříve ověřil, že dovolání je přípustné, bylo podáno oprávněnými osobami, v zákonné lhůtě a na předepsaném místě. Nejvyšší státní zástupce uplatnil dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

7. Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř. spočívá v tom, že proti obviněnému bylo vedeno trestní stíhání, ačkoliv podle zákona bylo nepřípustné. Tento dovolací důvod je dán jen tehdy, jestliže bylo proti obviněnému vedeno trestní stíhání, ačkoliv ve věci existoval některý z důvodů jeho nepřípustnosti uvedených v § 11 odst. 1, 4 tr. ř. nebo v § 11a tr. ř., pro který nelze trestní stíhání zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno. Nejvyšší státní zástupce přitom odkazuje na ustanovení § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř.

8. Podle ustanovení § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

9. V uvedeném ustanovení je vyjádřeno pravidlo, že nikdo nesmí být trestně stíhán opětovně pro týž skutek. Jde o překážku věci pravomocně rozhodnuté (res iudicata, překážka rei iudicatae), jež navazuje na zásadu ne bis in idem (ne dvakrát o tomtéž), která je formulována v článku 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod, stejně jako článku 4 dodatkového Protokolu č. 7 Evropské úmluvy o lidských právech (zákon č. 209/1992 Sb.) a článku 14 odst. 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (zákon č. 120/1967 Sb.).

IV.

Důvodnost dovolání

10. V projednávané věci byl obviněný rozsudkem Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 10 T 129/2013, uznán vinným přečinem krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b), odst. 3 tr. zákoníku, spáchaném ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, a byl mu uložen trest odnětí svobody v trvání 12 (dvanácti) měsíců, jehož výkon byl podle § 81 odst. 1 tr. zákoníku a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 (tří) let. Podle § 75 odst. 1, 6 tr. zákoníku byl obviněnému uložen také trest zákazu pobytu na území okresu J. na dobu 2,5 (dvou a půl) roku. Společnost Ahold Czech Republic, a. s., byla podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Obviněnému byl předmětný rozsudek doručen dne 14. 2. 2014 (pátek). Obviněný si rozsudek převzal osobně.

11. Podle § 248 odst. 1 tr. ř. se odvolání podává u soudu, proti jehož rozsudku směřuje, a to do osmi dnů od doručení opisu rozsudku. Podle odst. 2, jestliže se rozsudek doručuje jak obžalovanému, tak i jeho obhájci a opatrovníku, běží lhůta od toho doručení, které bylo provedeno nejpozději.

12. Obviněný nebyl v trestní věci zastoupen obhájcem či opatrovníkem, proto je počátek lhůty pro podání řádného opravného prostředku stanoven na den, kdy byl rozsudek soudu prvního stupně doručen obviněnému, tj. 14. 2. 2014. Konec lhůty tedy připadal na 22. 2. 2014. Jelikož se však jednalo o sobotu, uplatnilo se pravidlo vycházející z ustanovení § 60 odst. 3 tr. ř. (případně-li konec lhůty na den pracovního klidu nebo pracovního volna, pokládá se za poslední den lhůty nejbližší příští pracovní den), a posledním dnem lhůty tak bylo pondělí 24. 2. 2014. Odvolání obviněného bylo zasláno prostřednictvím České pošty, přičemž podle razítka na obálce obsahující předmětnou zásilku

se tak stalo dne 25. 2. 2014 (soudu prvního stupně doručeno dne 26. 2. 2014), tedy jeden den po uplynutí lhůty pro podání odvolání. Z uvedeného je tedy zřejmé, že se jednalo o odvolání opožděně podané a právní moc rozsudku Okresního soudu v Jihlavě ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 10 T 129/2013, tak nastala dne 25. 2. 2014.

13. Navzdory zjevné opožděnosti předmětného podání Krajský soud v Brně jako soud odvolací odvolání obviněného projednal v neveřejném zasedání dne 20. 3. 2014 a rozhodl usnesením sp. zn. 7 To 104/2014 tak, že podle § 258 odst. 1 písm. a), b), c) tr. ř. napadený rozsudek zrušil a podle § 259 odst. 1 tr. ř. věc vrátil soudu prvního stupně. V předmětném usnesení konstatoval, že řízení, které napadenému rozsudku předcházelo, je vadné, neboť soud prvního stupně v průběhu hlavního líčení poté, co vyslechl svědky, četl také se souhlasem stran úřední záznamy o podaných vysvětleních, ze kterých vycházel při rozhodování o vině. Uvedený postup odvolací soud označil za procesně nepřijatelný. V rámci nového projednání věci byl obviněný rozsudkem ze dne 29. 11. 2017 podle § 226 písm. c) tr. ř. zproštěn obžaloby, neboť nebylo prokázáno, že dříve přisouzený skutek spáchal. Poškozená společnost Ahold Czech Republic, a. s., byla podle § 229 odst. 3 tr. ř. odkázána s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Odvolání státního zástupce proti zprošťujícímu rozsudku potom bylo dovoláním napadeným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 29. 3. 2018, sp. zn. 7 To 34/2018, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

14. Podle § 139 odst. 1 tr. ř. je rozsudek pravomocný, a nestanoví-li trestní řád něco jiného, i vykonatelný,

a) jestliže zákon proti němu odvolání nepřipouští,

b) jestliže zákon sice proti němu připouští odvolání, avšak

aa) odvolání ve lhůtě podáno nebylo,

bb) oprávněné osoby se odvolání výslovně vzdaly nebo je výslovně vzaly zpět, nebo

cc) podané odvolání bylo zamítnuto.

15. Právní moc je institut vlastní nejen trestnímu řízení, nýbrž všem dalším právním oblastem, kde dochází k vydávání aktů státní moci, kterými je autoritativně rozhodováno o právech a povinnostech fyzických a právnických osob. Je důležitou vlastností rozhodnutí znamenající jeho nezměnitelnost (formální právní moc) a závaznost (materiální právní moc). Na jedné straně vyjadřuje vůli státu vyřešit konečně určitou věc, a zároveň tak znemožňuje stíhat osobu, proti které bylo již trestní řízení skončeno, znovu pro týž skutek a vystavovat ji nepříznivým důsledkům trestního řízení, čímž se stává významnou zárukou právní jistoty, občanských práv a svobod. Nezměnitelnost rozsudku znamená, že v rámci procesu, v němž byl vydán, nelze o věci, která byla předmětem tohoto procesu, nadále nebo znovu jednat. Je výrazem definitivního skončení procesu. Závaznost rozsudku znamená, že věc je rozřešena konečně a závazně, a nemůže být tedy předmětem projednávání ani v jiném procesu (zásada *ne bis in idem*). Vytváří se překážka věci rozsouzené (*exceptio rei iudicatae*).

16. S ohledem na výše uvedené lze proto konstatovat, že pokud odvolací soud předmětné odvolání obviněného i přes jeho zjevnou opožděnost projednal a na jeho podkladě rozhodl výše uvedeným způsobem, postupoval zcela v rozporu s výše uvedenými pravidly, čímž byly naplněny podmínky dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř.

17. Jak v rámci podaného dovolání uvedl nejvyšší státní zástupce, předmětného pochybení si byl nalézací soud vědom, a proto byl podán podnět k podání stížnosti pro porušení zákona, a to opakovaně. Přípisem ze dne 24. 2. 2015 Ministerstvo spravedlnosti sdělilo, že ač bylo v předmětné věci shledáno porušení zákona, podnět byl odložen jako neúčelný, a to proto, že stížnost pro porušení

zákonu by směřovala v neprospěch obviněného, neboť usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, byl zákon porušen v jeho prospěch. Protože kasace nezákonného rozhodnutí soudu se lze prostřednictvím stížnosti pro porušení zákona domáhat výlučně ve prospěch obviněného, byl spis vrácen soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Na tomto závěru Ministerstvo spravedlnosti setrvalo i po podání opakovaného podnětu. Podání stížnosti pro porušení zákona by bylo sice v předmětné věci neúčelné, nicméně v rámci podaného dovolání se jedná o vadu napadnutelnou.

18. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání nejvyššího státního zástupce je důvodné. Ze shora stručně rozvedených důvodů proto Nejvyšší soud z podnětu podaného dovolání podle § 265k odst. 1 tr. ř. za podmínky uvedené v ustanovení § 265p odst. 1 tr. ř. usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 3. 2018, sp. zn. 7 To 34/2018, zrušil. Jelikož vadou bylo postiženo řízení, které vydání napadeného usnesení předcházelo, čímž byl naplněn dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. e) tr. ř., zrušil Nejvyšší soud i usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, a rozsudek Okresního soudu v Jihlavě ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 10 T 129/2013, neboť uvedená rozhodnutí byla vydána v trestním stíhání, které bylo podle zákona nepřipustné. Podle § 265k odst. 2 věty druhé tr. ř. zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Věc se tímto vrací Krajskému soudu v Brně k novému projednání a rozhodnutí poté, co bylo jeho rozhodnutí ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. 7 To 104/2014, zrušeno, a je tedy třeba nově rozhodnout o opožděně podaném odvolání obviněného.